

Prenumerationserbjudande!

Prova tre nummer för 99 kr
pren@husbyggaren.se

Husbyggaren BYGG ■ EL ■ VVS ■ ANLÄGGNING
SBR | SVENSKA BYGGINGEJÖRERS RIKSFÖRBUND

BYGGA HUS AV LERA

När folkskolläraren Lars Petter Norrgren på 1920-talet byggde **ett hus med väggar uppförda av samma lerjord som huset stod på** drog grannarna på munnen. Nära 90 år senare tog hans sonson Flemming Norrgren initiativ till att bygga tre liknande hus. Eva-Rut Lindberg berättar historien om tre generationer lerjordsbyggare i Halland.

TEXT & FOTO: EVA-RUT LINDBERG

Steninge kyrkby i Halland, omgivna av fruktodlingar i en södervänd slänt, ligger fem lerjordshus. Tre av dem är nästan nya och smälter ihop till en enhetlig by helt enligt den gamla halländska byggtraditionen. Husen är unika eftersom jord- och lerhus aldrig varit en etablerad tradition i Sverige, men också eftersom deras ursprung kan härledas till samma man, folkskolläraren Lars Petter Norrgren som i början av 1920-talet beslöt sig för att försöka sig på att bygga ett stampat jordhus åt sig och sin familj.

FÖRSTA GENERATIONENS HUS

När Lars Petter Norrgren några år efter första världskriget gick i pension, blev han av med den bostad som ingick i tjänsten som folkskollärare. Han tvingades ordna bostad åt familjen på egen hand och av sin svärfar

fick han en tomt i Skintaby i Steninge kyrkby, fyra kilometer från Lidarbacken.

Lars Petter Norrgren var ingen rik man och kunde inte få ihop tillräckligt med kapital för att bygga ett hus med de konventionella byggmaterialen. Men den tomten fick låg på bördig jordbruksmark, vilket bidrog till hans beslut att uppföra husets väggar i stampad jord. En annan bidragande orsak var säkert boken *Billiga bostäder av pressad jord*, som just givits ut. Det är troligt att Lars Petter Norrgren kände författaren, Karl Ellington, eftersom bokens förord är skrivet i Steninge 1920, tre år innan huset i Skintaby uppfördes.

Hus av stampad lerjord var högst ovanliga och Norrgrens hustru var förtvivlad; hon ville inte bo i en »jordkula«. Men tillsammans med sina hemmavarande barn genomförde Lars Petter Norrgren ändå sitt projekt, som när det stod klart 1924 inte var

så olikt andra hus i trakten. Ändå omgavs bygget av ett visst löjets skimmer och gick bland de boende i trakten under namnet »jordkulan«. Självtalade Norrgren att kalla sitt hus för Grottelyckan.

Tre år senare, 1927, brann huset vars tak då var täckt med halm. Trävirket och inredning- en förstördes och skorstensmurarna av tegel skadades. De putsade jordväggarna kunde ändå användas till det hus som byggdes upp igen och som fortfarande är bebott, dock inte av något av Lars Petter Norrgrens släktingar.

ANDRA GENERATIONEN BYGGER VIDARE

Två av Norrgrens söner, Georg och Folke, startade på 1930-talet tillsammans en handelsträdgård, där de hade en stor fruktodling och odling av nejlikor i växthus. Verksamheten var framgångsrik och bröderna ville ha varsitt representativt bostadshus.

Jordhustekniken har skapat hållbara och sunda boenden i vacker inramning genom en produktionsanpassad byggprocess.

Byggnadsvårdsföreningens motivation till årets byggnadsvårdare

De gav arkitekten Hakon Ahlberg, vars far var kyrkoherde i Skintaby socken, i uppdrag att rita två hus.

Medan husen projekterades utbröt andra världskriget. Allt byggande omgavs av strikta restriktioner och bristen på material var stor. När Georg Norrgren inte fick köpa de kvantiteter byggmaterial han behövde, bestämde han sig för att göra som hans far gjort och använda lerjord att bygga med. Brodern Folke gjorde likadant och även till de två byggnader som uppfördes som bostäder åt handelsträdgårdens personal användes lerjord.

När handelsträdgårdens verksamhet upphörde i början av 1980-talet såldes personalbostäderna och de nya ägarna lät göra om dem till enfamiljshus. Det är ovanför dessa byggnader som de nya, prisbelönta husen uppförts på initiativ av Flemming Norrgren, son till Folke.

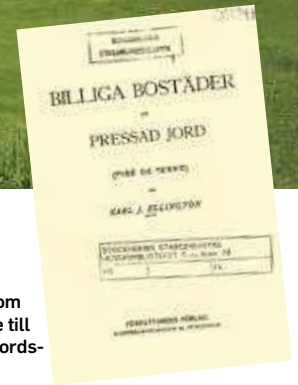
TREDJE GENERATIONEN TAR ÖVER

Projektet tog form i början av 2005, då Flemming Norrgren träffade arkitekten Hans Rendahl (systerson till tidigare nämnda Hakon Ahlberg) och entreprenören Hans Bulthuis för att utforma ett förslag till nya områdesbestämmelser att överlämna till kommunen. Flemming Norrgren var angelägen om att den halländska byggtaditionen med långsmala huslängor skulle leva vidare och att de nya husen skulle ha ett samlat formspråk i såväl material som färgsättning.

Med Hans Rendahls ritningar som underlag förankrade Flemming Norrgren sin idé bland grannarna i byn innan de administrativa formaliteterna kunde påbörjas. Förslaget föll i god jord (!) och en del ansåg till och med att det här projektet borde ha påbör-

Första nya huset vid Lidarbacken, formgivet enligt gammal halländsk byggtadition.

Boken från 1920 som kanske inspirerade till det allra första lerjordshuset i Halland.

Rum med grundputs av lera. Notera de "levande" väggarna och det mjuka ljuset.

Utsikt genom djupa fönsternischer. Dekorationsputs med jordpigment finns för de som vill ha färg på väggarna.

jats långt tidigare. Kommunen utarbetade nya områdesbestämmelser, där det infördes hårda krav på byggnadernas utformning i fråga om höjd och bredd, utförande av fönster och val av material och färg.

I grundidén ingick att köparna själva skulle vara byggherrar, vilket fick flera intressenter som önskat sig ett nyckelfärdigt hus att dra sig ur. Att vara sin egen byggherre kräver stort engagemang!

Husens uppvärmning är individuell, köparna bestämmer själva vilken typ av geovärme de vill ha. Alla hus har utrustats med vedspis och möjlighet att även installera annan värmekälla. För att klara energikraven har husen fått extra isolering i taken och den beräknade energiförbrukningen för ett hus om 160 kvadratmeter uppskattas till 17 000 kWh per år. ■